

POSTANOWIENIE

Dnia 5 lutego 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Barbara Myszka

SSN Kazimierz Zawada

w sprawie z powództwa E.C. i W.C.

przeciwko SM "C."

o stwierdzenie nieważności uchwały,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 5 lutego 2009 r.,

zażalenia powodów na postanowienie Sądu Okręgowego w P.

z dnia 29 października 2008 r., sygn. akt [...],

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 29 października 2008 r. Sąd Okręgowy w P. odrzucił skargę kasacyjną powodów od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 26 czerwca 2008 r. W uzasadnieniu Sąd Okręgowy podkreślił, że Powodowie E. i W.C. żądali stwierdzenia nieważności uchwały nr 7 Zarządu SM „C. z dnia 15 czerwca 2007 r. w sprawie określenia przedmiotu odrębnej własności lokali i garaży w nieruchomościach przy ul. J. Uchwała ta określa położenie i powierzchnię poszczególnych lokali mieszkalnych, wskazuje na pomieszczenia do nich przynależne, udziały we współwłasności nieruchomości wspólnej, a także określa, komu przysługuje prawo do żądania przeniesienia własności lokalu, na jakich zasadach i za jaką kwotę. Zdaniem Sądu Okręgowego, niniejsza sprawa ze względu na przedmiot jest sprawą o prawa majątkowe. Przedmiotem zaskarżenia w tej sprawie są koszty przekształcenia prawa do lokalu oraz kwestia przynależności do lokalu określonych urządzeń. Wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi około 2.000 złotych, skarga kasacyjna nie spełnia zatem wymagania określonego w art. 398² § 1 k.p.c., jest więc niedopuszczalna i podlega odrzuceniu przez sąd drugiej instancji (art. 398² § 2 k.p.c.). Uzasadniając przedstawione stanowisko, Sąd Okręgowy powołał się na orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach dotyczących uchwał właścicieli lokali podejmowanych na podstawie ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (jedn. tekst: Dz. U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.; dalej: u.w.l.).

W zażaleniu na postanowienie Sądu Okręgowego pełnomocnik powodów wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości. Ponadto wniósł, „z ostrożności procesowej”, o stwierdzenie nieważności postępowania w niniejszej sprawie. W uzasadnieniu stwierdził, że wartością przedmiotu zaskarżenia jest wartość lokalu powodów. Podkreślił też, że Sądy I i II instancji nie kwestionowały nieokreślenia przez powodów wartości przedmiotu sporu, zaś problem określenia tej wartości pojawił się dopiero w postępowaniu międzyinstancyjnym po wniesieniu skargi kasacyjnej. Zarzucił ponadto nieważność postępowania (art. 379 pkt 6 k.p.c.), skoro sprawę w pierwszej instancji rozpoznał Sąd Rejonowy, a w drugiej

instancji Sąd Okręgowy, podczas gdy, zgodnie z art. 17 pkt 4² k.p.c., do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji jest właściwy Sąd Okręgowy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Okręgowy przyjął, że wartością przedmiotu zaskarżenia są w niniejszej sprawie „koszty przekształcenia prawa do lokalu”. Ściślej zaś chodzi tu o koszty zawarcia przez pozwaną Spółdzielnię z powodami, którym przysługuje spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, umowy o ustanowienie i przeniesienie odrębnej własności tego lokalu. Stanowisko to jest nietrafne. Wspomniana umowa może być zawarta dopiero w przyszłości, podczas gdy powodowie zaskarżyli do Sądu uchwałę zarządu pozwanej Spółdzielni podjętą na podstawie art. 43 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (jedn. tekst: Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1116 ze zm.; dalej: u.s.m.). Uchwała ta określa przedmiot odrębnej własności wszystkich lokali mieszkalnych i lokali o innym przeznaczeniu znajdujących w budynku stanowiącym część składową gruntu albo nieruchomości odrębną od gruntu. Konieczna treść uchwały została uregulowana w art. 42 ust. 3 u.s.m. *Lege non distinguente* rzeczona uchwała dotyczy zatem wszystkich lokali, a nie tylko lokalu powodów.

Sąd Okręgowy uznał, że rzeczona sprawa o stwierdzenie nieważności uchwały zarządu pozwanej Spółdzielni jest, ze względu na jej przedmiot, sprawą o prawa majątkowe. Powołał się przy tym na utrwalony w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, że o tym, czy sprawa o uchylenie uchwały właścicieli lokali (art. 25 u.w.l.) jest sprawą o prawa niemajątkowe, czy majątkowe, decyduje jej przedmiot (zob. w szczególności: postanowienie z dnia 27 lutego 2001 r., V CZ 4/01, OSNC 2001, nr 7-8, poz. 124; uchwała z dnia 7 stycznia 2004 r. III CZP 100/03 OSNC 2005, nr 12, poz. 129; uchwała z dnia 9 grudnia 2005 r., III CZP 111/05 OSNC 2006, nr 11, poz. 183; postanowienie z dnia 26 stycznia 2006 r., V CSK 53/05, OSP 2007, nr 2, poz. 14). Rozważenia jednak wymaga, czy pogląd ten może być odniesiony do spraw o uchylenie, stwierdzenie nieważności albo o ustalenie nieistnienia uchwały organu spółdzielni.

W okresie obowiązywania art. 17 k.p.c. w pierwotnym brzmieniu Sąd Najwyższy początkowo zajmował stanowisko, że właściwość rzeczowa sądu w sprawach o uchylenie uchwał organów spółdzielni mieszkaniowych zależała od

przedmiotu uchwały (postanowienie 16 listopada 1974 r., II CZ 122/84, niepubl.; postanowienie z dnia 26 listopada 1975 r., I CZ 185/75, niepubl.; zob. też postanowienie SN z dnia 11 grudnia 1984 r., I CZ 139/84, niepubl. dotyczące właściwości rzeczowej sądu wojewódzkiego w sprawie o uchylenie uchwały rady nadzorczej spółdzielni mleczarskiej o odwołaniu członka zarządu). Sąd Najwyższy uznał jednak, że rozpoznawanie roszczeń o przyjęcie do spółdzielni mieszkaniowej i o przydział lokalu po byłym członku (art. 221 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze, Dz. U. Nr 30, poz. 210 ze zm.; dalej: pr. spółdz.) należało do właściwości sądu wojewódzkiego (postanowienie SN z dnia 5 września 1984 r., IV CZ 143/84, OSNCP 1985, nr 4, poz. 60).

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 20, poz. 86) nowe brzmienie otrzymał art. 17 pkt 1 k.p.c., zgodnie z którym do właściwości sądów wojewódzkich należały sprawy o prawa niemajątkowe i łącznie z nimi dochodzone roszczenia majątkowe, oprócz spraw z zakresu prawa rodzinnego oraz spraw o uchylenie uchwał organów spółdzielni. Oznaczało to, że wszystkie sprawy o uchylenie uchwał organów spółdzielni zostały, po pierwsze, przekazane do rozpoznawania przez sądy rejonowe (wcześniej powiatowe; zob. art. 1 § 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz. U. Nr 31, poz. 137 ze zm.) oraz, po drugie, uznane za sprawy o prawa niemajątkowe, niezależnie od tego, czy były łącznie z nimi dochodzone roszczenia majątkowe, a w konsekwencji niezależnie od wartości przedmiotu sporu. Sąd Najwyższy stwierdził w związku z tym, że do właściwości rzeczowej sądu rejonowego należało rozpoznanie sprawy o zobowiązanie spółdzielni do przyjęcia oznaczonej osoby w poczet członków, i to bez względu na to, czy organ spółdzielni podjął uchwałę w tej kwestii (postanowienie z dnia 19 maja 1986 r., IV CZ 65/86 OSNCP 1987, nr 8, poz. 124; zob. też postanowienie z dnia 9 grudnia 1985 r., II CZ 141/85 OSNCP 1986, nr 11, poz. 179; postanowienie z dnia 25 października 1986 r., IV CZ 187/85, niepubl.).

Artykuł 17 pkt 1 k.p.c. został znowelizowany przez art. 3 ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o powołaniu sądów apelacyjnych oraz o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, Kodeks postępowania cywilnego, Kodeks postępowania karnego, o Sądzie Najwyższym, o Naczelnym Sądzie

Administracyjnym i o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. Nr 53, poz. 306) w taki sposób, że wśród spraw przekazanych do właściwości sądów rejonowych pominięto sprawy o uchylenie uchwał organów spółdzielni. Sprawilo to, że w sprawach tych przywrócono właściwość rzeczową sądów wojewódzkich (od dnia 1 stycznia 1999 r. – sądów okręgowych; zob. art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz. U. Nr 160, poz. 1064). Rozważane sprawy zachowały bowiem charakter spraw „o prawa niemajątkowe i łącznie z nimi dochodzone roszczenia majątkowe” w rozumieniu art. 17 pkt 1 k.p.c. Twierdzenie przeciwne, że po pięciu latach utraciły one taki charakter, nie wytrzymałoby krytyki jako naruszające reguły wykładni logicznej, systemowej i historycznej. Poza tym w orzecznictwie i piśmiennictwie jednolicie przyjmuje się, że wszelkie stosunki prawne z zakresu prawa spółdzielczego są pochodne od podstawowego stosunku członkostwa w spółdzielni, którego niemajątkowy charakter nie budzi wątpliwości (zob. art. 18 pr. spółdz. w brzmieniu nadanym przez art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 122, poz. 1024).

Kolejna zmiana art. 17 k.p.c., dokonana przez art. 1 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 235, poz. 1699), polegała m. in. na dodaniu punktu 4², zgodnie z którym do właściwości sądów okręgowych należą sprawy o uchylenie, stwierdzenie nieważności albo o ustalenie nieistnienia uchwał organów osób prawnych lub jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. Również ta nowelizacja nie zmieniła charakteru spraw o uchylenie uchwał organów spółdzielni, a także spraw o stwierdzenie nieważności takich uchwał albo o ustalenie ich nieistnienia (zob. art. 42 § 9 pr. spółdz. w brzmieniu nadanym przez art. 3 pkt 7 ustawy z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw). Sprawila ona jedynie, że właściwość rzeczowa sądu okręgowego w takich sprawach wynika obecnie już nie z pkt 1 art. 17 k.p.c., ale z nowego pkt 4². Ustawodawca poddał bowiem jednolitej regulacji z punktu widzenia właściwości rzeczowej sądu okręgowego sprawy dotyczące uchwał organów wszystkich osób

prawnych, a także tak zwanych osób prawnych ułomnych (niepełnych, ustawowych – zob. art. 33¹ k.c.). Nie dokonał natomiast stosownych zmian w przepisach regulujących dopuszczalność wniesienia skargi kasacyjnej. Nie wpływa to jednak na ocenę, że w sprawach o uchylenie, stwierdzenie nieważności albo o ustalenie nieistnienia uchwał organów spółdzielni, które są sprawami o prawa niemajątkowe i – ewentualnie – łącznie z nimi dochodzone roszczenia majątkowe, skarga kasacyjna może być wniesiona na podstawie art. 398¹ § 1 w związku z art. 398² k.p.c.

Podniesiony w zażaleniu na podstawie art. 379 pkt 6 k.p.c. zarzut nieważności postępowania sprowadza się do tego, że skoro powództwo w niniejszej sprawie zostało wytoczone po wejściu w życie art. 17 pkt 4² k.p.c., powinno zatem być rozpoznane w pierwszej instancji przez Sąd Okręgowy. Zarzut ten jednak nie dotyczy zaskarżonego postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej, ale wcześniejszych wyroków Sądu Rejonowego i Sądu Okręgowego, może zatem być rozważony dopiero w postępowaniu kasacyjnym.

Z przedstawionych powodów orzeczono jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.).